

REDACTIONEEL

"Het kapitalisme groeide uit een wereldstelsel van koloniale uitbuiting en financiële wurging van de reusachtige meerderheid van de wereldbevolking door een handvol "vooraanstaande" landen. En de verdeling van deze "buit" geschiedt tussen twee of drie machtige, van top tot teen bewapende wereldrovers (Amerika, Engeland, Japan), die de hele wereld meeslepen in hun oorlog voor de verdeling van hun buit."

W.I.Lenin, Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme, Keuze uit zijn werken, Amsterdam, 1950, deel II, p.11.

Wat men tegenwoordig in omfloerste journalistentaal met een zeer gebrekkige geografische aanduiding "de kloof tussen Noord en Zuid" heet, staat nog altijd zonder franjes voor: kolonialisme, uitbuiting en (neo-) kolonialisme. Ook in dit zogenaamde post-communistische tijdperk blijkt Lenin nog altijd actueel. Daarom vormt deze actualiteit misschien onbewust het uitgangsthema voor dit nummer.

Echter: een nieuw analyse- en begrippenkader vormt de toetssteen van een hedendaags open marxisme, dat zich ook moet confronteren met en mogelijk laten bevruchten door de wereldsysteemtheorie van Immanuel Wallerstein con suis.

Voor enkele auteurs die aanvaardden een commentaar te leveren op een artikel van Giovanni Arrighi, een medewerker van Wallerstein binnen het Fernand Braudel Center, werd het alvast een boeiende uitdaging.

Eric Vanhoute levert als voorproefje een handzame, korte situering van het wereld-systeemdenken.

Voor François Houtart is de tekst van Arrighi het uitgangspunt voor een aantal denkpijpen en perspectieven op verschillende terreinen van socialisti-

sche strijd: de markt, de staat, sociale en culturele processen en de rol van de ethiek, als centrale factor in het menselijk handelen.

Rudolf Boehm herinnert aan zijn eigen imperialisme-stelling: onze moderne economie uitsluitend gericht op produktiviteitsverhoging leidt slechts tot resultaten op voorwaarde dat men het haalt in de internationale concurrentiestrijd, m.a.w. ten koste van een verarming van anderen, elders in de wereld. Arrighi's bijdrage wordt hieraan grondig getoetst.

André Mommen plaatst, met hem kenmerkende zin voor nuance en punctualiteit, een aantal kritische kanttekeningen bij Arrighi's tekst en "corrigeert" deze op verscheidene plaatsen wanneer hij duidt op het belang van het hic et nunc voor links: "... dreigingen die men moet beheersen. Zij zullen een nog onbekende kostprijs vergen, te betalen door iedereen in de rijke kapitalistische landen".

Samir Amin, een ander befaamd wereld-systeemdenker, die op een bijzonder boeiende manier de concurrentie tussen de VS, Japan en de EEG (en het interne mechanisme binnen Europa) analyseert, plaatst tegenover de uitdaging van de mondialisering van het kapitalisme de "loskoppeling" of "deconnectie" centraal als een volgens hem onvermijdelijke uitweg. Hij beschrijft de kapitalistische expansie als van nature polariserend en hoe het nieuwe internationale evenwicht verre van ze te verminderen nog deze polarisering beklemtoont. Hoezeer de dominante ideologie ook als hinderpaal maf fungeren om de problemen inzake ontwikkeling precies te omschrijven, de deconnectie in een polycentrische wereld is volgens Amin onontkoombaar.

We staan met dit tijdschrift nog maar aan het begin van het debat omtrent de wereldsysteemtheorie en de technologiekritiek met zijn mogelijke integratie binnen en of aanvulling op het marxisme. Laat dit nummer een bescheiden bijdrage hiertoe zijn en alleszins een impuls tot verder hersenwerk.

Jos Wolles - Robert Crivit